

GUIDE TIL AT FINDE OG INDRAPPORTERE MAGISKE BESKYTTELSESMÆRKER

FØR DU BEGYNDER

FORBEREDELSE

Inden du går i gang med mærkejagten, er det en god idé at læse lidt om både emnet og forskningsprojektet først. Du kan læse om projektet i vores pressemeddelelse, og om eksempler på enkelte mærker i et særskilt dokument. Begge dele ligger på vores hjemmeside: www.hexmuseum.dk.

Det kan være en fordel enten at printe dokumenterne ud inden besøg, eller have dem liggende på telefonen.

UDVÆLGELSE AF STED

De magiske beskyttelsesmærker findes på og i mange forskellige slags bygninger. Vi har fundet mærker på bygninger, der er bygget helt op til perioden omkring 2. Verdenskrig. Jo ældre bygningerne er, jo større chance er der dog for at finde noget.

Det kan være en god idé at udvælge sig **ét sted eller område ad gangen**, og så undersøge det til bunds. Fx én enkelt kirke, bondegård eller gade. På den måde bliver det også lettere for os at krydse af, hvilke steder, der er blevet undersøgt.

Bygningerne fordeler sig som regel i følgende grupper:

HUSE (HERUNDER SLOTTE OG HERREGÅRDE)

Uden på husene findes mærkerne ofte som en del af udsmykningen, gerne i forbindelse med hoveddøren eller porten. Huse fra 15- og 1600-tallet kan også have træknægte, der ofte er sat kors i. Inde i husene findes mærkerne på de steder, man mente var særligt udsatte. Her er køkkenet, bryggers og soveværelse de mest oplagte rum. Placeringen i selve rummet var ofte der, hvor der kunne komme noget uønsket ind, så kig ved vinduer, døre og ildsteder. På/ved loftet er bjælker et oplagt sted. I kældre kan de findes ved/på nedgangen til rummet.

GÅRDE

Uden på gårde findes mærkerne ofte som en del af udsmykningen, gerne i forbindelse med hoveddøren. Inde på gårdene kan der både findes mærker i hovedhus og længer. I hovedhuset vil mærkerne ofte være placeret samme sted som i husene. I længerne (ofte der, hvor man havde kreaturer) vil mærkerne tit være på bjælkerne, indgangspartier og vinduer.

KIRKER

Uden på/for kirken kan du kigge efter murankre – har de mon Andreaskors på? Kig også på stenene omkring vinduer og døre – også dem, der i dag er muret til. Gamle gravsten kan også have mærker indridset eller malet på sig. Inde i kirken kan der være mærker på både vægge og inventar. Desværre er mange af mærkerne med tiden blevet kalket over, så led efter flader uden kalk. Også gamle døre, trapper, prædikestol, orgel, bænke og sågar døbefont kan være prydet med mærker. Hvis der er adgang til overetage, findes mærker ofte på lofts bjælker samt på væggen i trapperummet på vejen derop. Spørg den lokale kirke om lov til at kigge på områder, der ellers ikke er tilgængelige for offentligheden.

UDSTYR

Et kamera

Brug enten din telefon eller et regulært kamera.

En lygte

Det er bedst at bruge en lommelygte, men du kan også bruge lygten på din mobiltelefon. I så fald er det bedst at være mindst to til opgaven: én til at lyse, og én til at fotografere.

Lygten bruges både til at lede efter mærkerne, og til at lyse ordentligt, når der skal tages billeder.

En målestok

Det er godt for os at vide, hvor store mærkerne er. En lineal eller tommestok er nyttige, men du kan også bruge et kredittkort eller andre ting med standardmål.

Hvis ikke du har en målestok ved hånden, kan du også springe dette punkt over – det vigtigste er billeder og beskrivelse.

Noteredskab

Når du skal indrapportere dine fund har vi brug for så mange oplysninger som muligt. Her kan det være en god idé at skrive dem ned undervejs mens du finder mærkerne. Brug fx en notesblok, et stykke papir eller et noteprogram på din telefon.

UNDER SELVE MÆRKEJAGTEN

HVORDAN DU GÅR TIL VÆRKS

Når man skal afdække og indrapportere beskyttelsesmærker, er det en fordel at være systematisk. Start i den ene ende af gaden/huset/gården/kirken, og arbejd dig frem til afslutningspunktet.

Tag gerne noter undervejs, hvor du beskriver alt, hvad du ved om mærket:

- Udformning. Er det et mærke, du kan genkende fra listen? Hvis ja, er der variationer?
- Placering. Hvad sidder det på (fx væg, bjælke, vindue), og hvorhenne i/på bygningen?
- Adresse. Hvor ligger bygningen, mærket er fundet i? Tag gerne et billede af bygningen, og vedhæft til mailen også.
- Bygningshistorie. Hvad ved du om bygningen? (fx alder, ejere, funktion, vigtige begivenheder)
- Alt, hvad du ellers mener kunne være relevant. Hvis du er i tvivl, så skriv det ned.

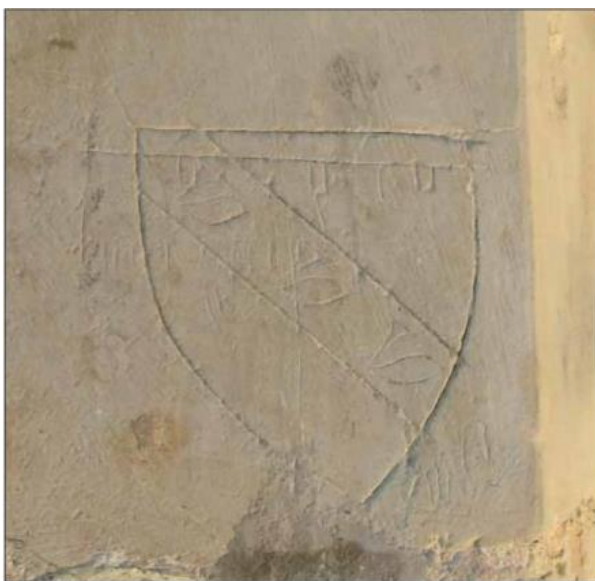
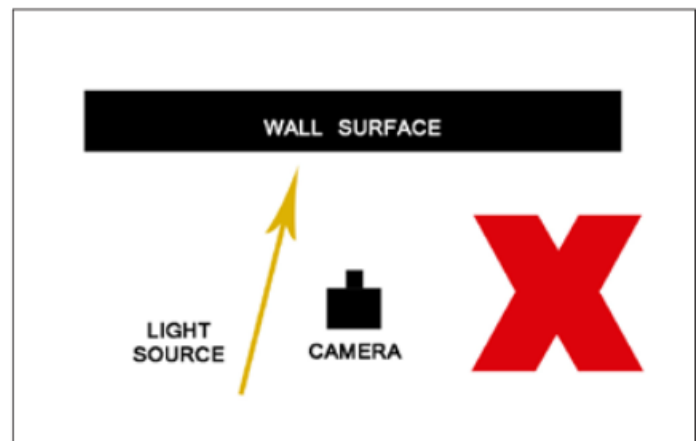
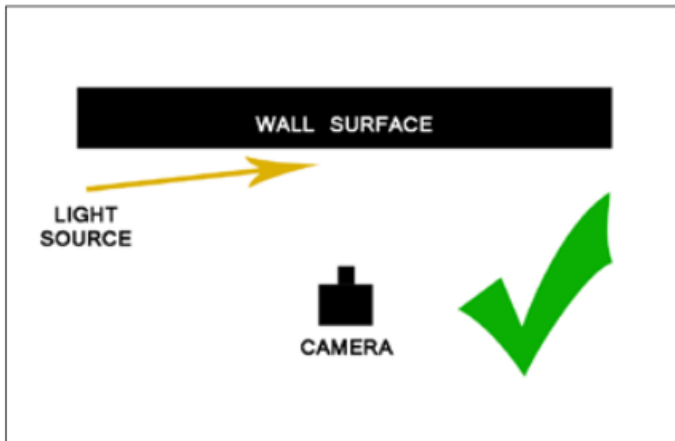
Husk at tjekke alle flader for mærker – af og til gemmer de sig der, hvor man mindst venter det.

HVORDAN DU TAGER GODE BILLEDER

Det er naturligvis vigtigt med et godt, detaljeret billede for at kunne analysere mærket. Den nemmeste måde at gøre dette på, er ved at bruge metoden *skrålys*. Hold også gerne en målestok op ved siden af mærket, så man kan fornemme, hvor stort det er.

Herunder kan du se eksempler på, hvordan man bedst tager billeder af mærker. Et godt billede vil næsten have en 3D-effekt, hvis det er blevet belyst korrekt.

(Billederne er lånt fra engelske Worcestershire Graffiti Survey og Medieval Graffiti Survey)

IKKE GODT X

Lyset er ikke skarpt nok, og er holdt i en for direkte vinkel.

IKKE GODT X

Her er lyset holdt for tæt på mærkerne.

GODT

Lyset er holdt i en god vinkel, så der kommer masser af kontraster frem.

INDRAPPORTERING AF FUND

Når du har taget billeder af dine fund, samler du dem i en mail. I mailen skriver du også alle de øvrige oplysninger, du har om dine fund. Derefter sender du mailen til:

historie@sydvestjyskemuseer.dk

Herefter vil en af vores historikere vende tilbage med en vurdering af fundene, og komme billeder og beskrivelser ind i vores database. Vi vender tilbage med svar, så snart vi har mulighed for det.

TIPS OG TRICKS

Fotografer alt. Vi har ikke fuldstændige lister over alle de mærker, der findes i Danmark. Hvis du derfor ser noget, som ikke er på listen over eksempler, skal du endelig stadig tage dem med. Måske er du med til at tilføje nye mærker til listen over danske beskyttelsesmærker!

En god tommelfingerregel er, at alt der ser menneskeskabt ud, potentielt kan være beskyttelsesmærker.

Ikke alt er beskyttelsesmærker, dog. Du vil uundgåeligt støde på mærker, som ikke har haft en beskyttende effekt. Herunder kan især nævnes murer- eller tømrermærker, bomærker og visse monogrammer. Nogle gange kan det dog være svært at skelne, så send bare billeder af alt, du finder – så skal vi nok vende tilbage med svar.

Mærkerne findes også på flytbare genstande. Ud over på og i bygninger, findes mærkerne også på flytbare genstande. Gå derefter gerne din egen samling af gamle sager igennem. Ofte er bl.a. skabe/kister/kommoder og manglebrætter eller banketærskler udsmykket med beskyttelsesmærker.

Derudover: husk altid at respektere ejendomsretten, og gå ikke ind på privat grund uden tilladelse. Husk ligeledes at udvise almindelig pli, når du færdes på kirkegårde eller i kirkerum – undgå fx at komme, når der er kirkelige handlinger.